

bevegelse

kultur & trender

www.vg.no

Befriende sicilian

«Matpakketyven» er Andrea Camilleris tredje bok på norsk om den Sicilianske politimannen Salvo Montalbano.

En pensjonert forretningsmann blir funnet død i en heis. En tunisisk sjømann blir skutt

om bord på en tråler. En liten gutt gir seg til å overfalle jevnaldrende og frarøve dem mat-

Truet med døds

Av BØRRE HAUGSTAD

I all hemmelighet måtte nordmenn bringe sine offergaver til kirker, fordi de enten ble latterliggjort eller truet med dødsstraff.

Terje Storli står bak en stor utstilling om denne viktige del av verdens billedkultur, som 22. august åpner i Domkirkeruinene i Hamar og 14. november i Erkebispegården i Trondheim.

Han har fått med seg en rekke kunstnere for å kaste lys over en lang tradisjon i Norge og resten av verden, men som ble brutalt forbudt da protestantismen seiret i Norge under Reformasjonen i 1536.

– De gamle offergavetradisjonene ble mange steder en lys-sky virksomhet som var forbudt og forbundet med dødsstraff, sier Terje Storli.

Offergaver

– I vårt land måtte disse skikkene ofte utføres i det skjulte. Det er bemerkelsesverdig hvor uvitende vi nordmenn er om disse skikkene som er så utbredt ellers i verden. De ble undertrykket og fortrent den i den grad, at vi i dag er uvitende om denne form for krisehåndtering som benyttes av folk over hele verden for å håndtere sine personlige vanskeligheter, sier Storli.

Avbilder problemet

– I en bønn om hjelp fra høyere makter blir det lovet å gi en gave dersom man blir hjulpet. Den typen gaver jeg er opptatt av er alle sammen avbildninger av problemet man søker hjelp for. Dette må være en av våre eldste og mest utbredte billedtradisjoner, sier Terje Storli, som er pro-

Utstilling om forbudte offergaver til kirkene

sjektleder for utstillingen.

Han viser oss hvordan folk har laget gaver selv. En vanlig gavetype i dagens Europa er voksfigurer, eller relieffer i sølvblek av biler, barn, armer og andre kroppsdeler. Som små kunstverk ligger de der og åpner for våre tolkninger. Ble ønsket om å bli mamma og pappa oppfylt? Sto behovet for en bil øverst på listen? Ba vedkommende til en høyere makt med ønske om å bli kvitt en sykdom og bønnhørt? Eller den triste mannen som kanskje trodde han skulle dø, men som overlevde og takket sin gud med et flott relieff av seg selv?

– Slike offergaver kan i starten har vært noen av de første tegn på en felles billedkultur i verden, sier han.

I Kulturminneåret Norge er inne i nå, er pilegrimstradisjonene et satsingsområde.

– Men det blir mye snakk om vandringen i Guds frie natur og ikke så mye om de personlige problemene som ofte lå bak, sier Storli.

– Når folk tar med seg slike offergaver til hellige steder som de har lovet i en bønn om hjelp til høyere makter, er dette en sentral del av pilegrimstradisjonene verden over. Derfor er denne utstillingen viktig Kulturminneåret, sier han.

– Vi vet lite om disse offergavens historie i Norge.

De sparsomme kildene som finnes i vårt

land, gir uttrykk for en nedlatende forakt for denne tradisjonen, som ble beskrevet som overtroisk enfoldighet. De forteller om undertrykkelsen av denne form for folkelige i religiøsitet. sier Storli.

Snorres kongesagaer fra 1220-tallet er en av kildene for den norske katolske tradisjonen sammen med Passio Olavi fra 1160-årene, med sine historier om mirakler og pilgrimer som gir sine offergaver til Nidarosdomen.

Kunnskapshull

Han legger til at manglende kunnskap om vår fortid i dag minner om en tabu-preget fortengning. I en globalisert verden med økende migrasjon hvor forskjeller i religiøse forestillinger blir viktige bilder i vår forståelse av oss selv og andre, er vår manglende kjennskap til offergaveskikken og dens utbredelse et hull i vår kunnskap om felles historie.

– Hvorfor var det så viktig for protestantene å true folk for å slutte med offergavene?

– Det fremvoksende protestantiske borgerskapet ville katolisismen til livs, og ville frigjøre folk fra det som ble oppfattet som undertrykkende overtro. De ønsket å spre kunnskap og opplysning blant allmuen, sier han.

Resultatet er at det i dag finnes svært få spor etter denne lange tradisjonen i Norge og Norden for øvrig.

GA SEG SELV

Denne enkle mannen ga en gave av seg selv til en høyere makt. Takket han for sitt liv?

GA BILDE AV JENTE

Ble de bønnhørt i ønsket om et barn? Eller var det ønsket om kjæreste? Eller at datteren skulle bli frisk igjen?

GA ARM

Ble vedkommende frisk i armen sin.

GA KONE

Ønsket mannen seg en kone?

GA BIL TIL GUD

En offergave har bilde av en folkevogn. Ble han bønnhørt i ønsket om bil?

